

1277/78 c2

J 437.

BULLETIN
&
NIEUWS-BULLETIN
KONINKLIJKE NEDERLANDSE
OUDHEIDKUNDIGE BOND

ZESDE SERIE * JAARGANG 8 * 1955

VD+616-02+

+INC+

VD+616-089X617+

schilderij. Of aan de aansporing om vooral nog eens weer te komen en ook van de begeleidende verklarende teksten goede nota te nemen is voldaan, valt natuurlijk niet te constateren. Al met al wil het mij voorkomen dat de rondleidingen hun effect niet hebben gemist.

In het Provinciaal Museum voor Oudheden te Groningen, waar de tentoonstelling van 19 Febr.-12 Maart te zien viel, was de belangstelling niet minder groot. Hier kwamen 2993 scholieren van de volgende instellingen van onderwijs: Gymnasium, H.B.S., Voortgezet Lager Onderwijs, U.L.O., Kweek-, Landbouw- en Industrijschool, M.T.S. en Lagere school. De meeste scholen waren uit de stad zelf; de slechte weersomstandigheden hebben er stellig toe bijgedragen dat het bezoek uit de provincie minder groot was.

Ook hier werd de rondleiding verricht door de leerkrachten. Velen van hen hadden echter de wens te kennen gegeven van te voren de tentoonstelling te bezoeken en enige voorlichting te ontvangen. De rondleidingen voor de leerkrachten, die werden gehouden voor grotere en kleinere groepen en soms voor een enkeling, werden gegeven vanuit het standpunt van de rondleiders zelf; er werd dus speciaal gewezen op die zaken die

begrijpelijk zijn voor de jeugd. Indien de indruk niet bedriegt werd dit zeer gewaardeerd.

Tenslotte nog een verheugende mededeling: het Rijksmuseum is zo vriendelijk de tentoonstelling „Hoe het landschap werd geschilderd” in de komende maanden ter beschikking te stellen voor die musea, die hiervoor belangstelling hebben. Laten zij zich wenden tot de Hoofddirectie van het Rijksmuseum met vermelding van de verlangde data. Misschien ten overvloede zij er nog eens op gewezen dat deze tentoonstelling zich niet uitsluitend richt tot de jeugd maar dat zij ook voor volwassenen hoogst aantrekkelijk en belangrijk is. N.B. Mededeling van de Paedagogische Dienst der Musea.

Binnenkort kan de tentoonstelling „Etswerk van Rembrandt” worden gezonden naar de middelbare scholen die zulks wensen. In het najaar zal een expositie van „Nederlandse stillevens uit de 17de eeuw” met op de schilderijen voorkomende voorwerpen circulerende langs verschillende musea, te beginnen bij het Stedelijk Museum te Schiedam. De musea, die voor deze expositie belangstelling hebben, worden verzocht zich te wenden tot de Dienst, Buitenhof 33, den Haag.

GESCHIEDKUNDIG MEDISCH-PHARMACEUTISCH MUSEUM TE AMSTERDAM

DOOR D. F. LUNSINGH SCHEURLEER

Sinds 1901 waren de verzamelingen van het Geschiedkundig Medisch-Pharmaceutisch Museum ondergebracht in enkele zalen van het Stedelijk Museum te Amsterdam. Velen zullen zich van dit in 1887 opgerichte museum zonder twijfel de opstelling op de gelijkvloerse verdieping aan de straatzijde nog herinneren, met in een van deze aangrenzende vertrekken de kraamkamer, de dolhuiskamer met de voorwerpen, die van een oud krankzinnigengesticht afkomstig waren. Hier bevond zich ook de apotheek; deze was niet erg overzichtelijk ingericht; tal van voorwerpen die er niet of zijdelings toebehoorden, trof men er aan.

Om de steeds groeiende collecties van het Stedelijk Museum te kunnen onderbrengen, moest het Pharmaceutisch Museum in 1947 het gebouw verlaten. Na eerst enige tijd opgeslagen te zijn geweest in het Nederlandse Openluchtmuseum te Arnhem werd de verzameling naar de hoofdstad teruggebracht, waar deze een tijdelijk onderdak kreeg op de zolder van het Gemeentelijke

Verzorgingshuis voor Ouden van Dagen aan de Roeterstraat.

Een commissie bestaande uit Prof. Van Rijnberk, Dr. Schoute, Prof. Forbes en Dr. Wittop Koning slaagde er in de beschikking te krijgen over enkele zalen in het gerestaureerde Wijnkoopersgildehuis in de Koestraat. Hier konden de verzamelingen eind November 1952 voor het publiek worden opengesteld.

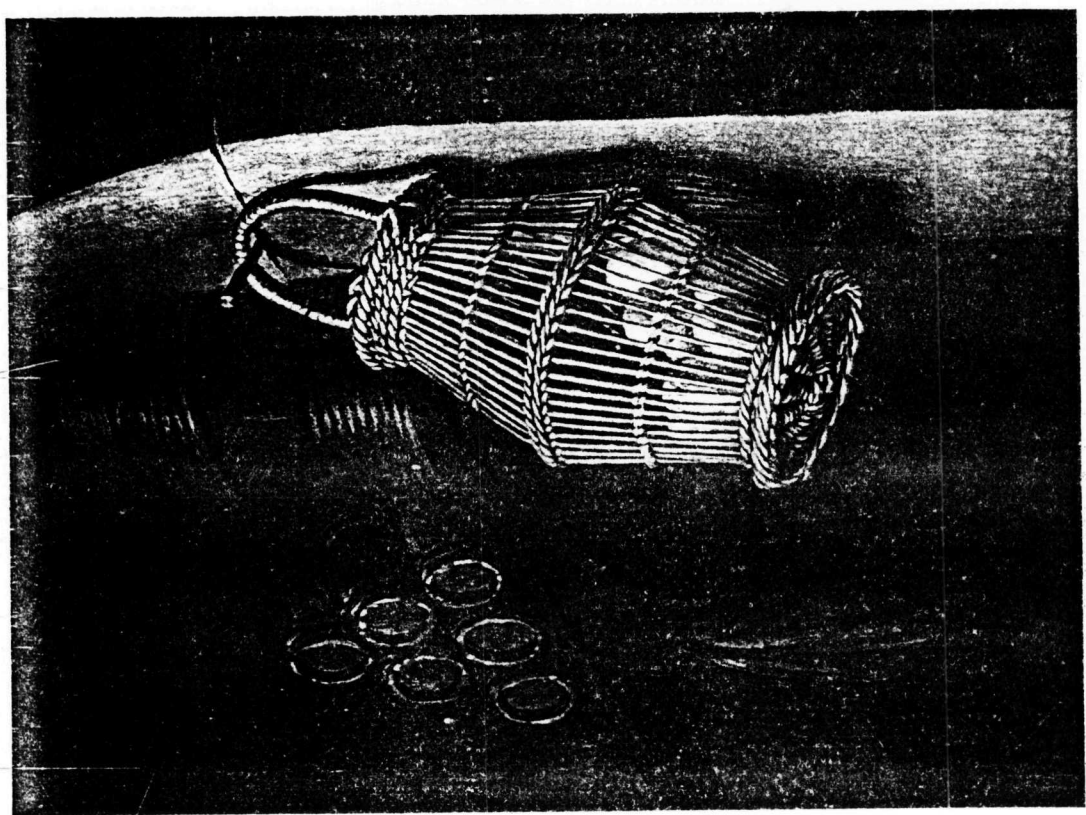
In de nieuwe behuizing was geen ruimte om de kraamkamer en de dolhuiskamer een plaats te geven. De instrumenten uit de Boerhaavezaal waren reeds eert ondergebracht in het gebouw van het *Nederlands Tijdschrift voor Geneeskunde*.

De eerste zaal toont het laboratorium afkomstig van Anthoni d'Ailly, zoveel mogelijk in overeenstemming met de aquarellen, die J. Jelgerhuis hiervan indertijd heeft vervaardigd. Tegen de lange achterwand is de oven geplaatst, met o.a. een weegschaal, koperen distilleerketels, retorten enz. (afb. 2). Aan houten rekken hangen glazen kolven en andere voorwerpen, die

VD+616-02+

+INC+

VD+616-089X617+

Afb. 4. Detail, op formaat 50 x 60 cm getoond op de tentoonstelling „Het Kabinetstuk”

Afb. 3. Frans van Mieris de J., De kruidenierswinkel (1715)

(Foto's Rijksmuseum, Amsterdam)

Zo gaf elk van deze tentoonstellingen een voorbeeld van de 'techniek' van het museumbezoek. De eerste, hoe men zich kan verdiepen in de stilistische ontwikkeling van een bepaald genre; de tweede, hoe men zich een bepaald tijdvak voor ogen kan stellen met verschillende voorwerpen uit één periode. De laatstgenoemde expositie suggereerde de beschouwing van een specifieke stroming, gelicht uit een meer algemene samenhang.

Afgemeten naar de groei van het aantal scholen, dat zich voor bezoek meldt, is het programma onderdeel der instructieve tentoonstellingen een succes. Maar ook hier, zoals bij de andere werkzaamheden van de afdeling Bevordering Museumbezoek, blijkt het persoonlijk contact met de docenten van uitermate groot belang. Zonder hun belangstelling, zonder hun enthousiasme is het ondenkbaar een blijvende band tussen school en museum te leggen.

Over de aandacht der leerlingen niets dan lof. Het blijft meestal niet bij gewillig kijken, de reacties zijn dikwijls positief. Dit is tenminste mijn ervaring in Amsterdam. Niet zonder invloed blijkt in dit verband het werk van de Museumcommissie van de Gemeentelijke Schoolkunstcommissie, die met volle energie de jeugd uit de

hoogste klassen van de lagere school het museum binnenvoert onder leiding van kunstenaars, die zich speciaal op het onderricht aan jonge kinderen hebben toegelegd. Het resultaat hiervan is merkbaar, wanneer men meisjes en jongens van de middelbare school rondleidt, die deze inwijding gedurende het lager onderwijs hebben ontvangen. Zij bewegen zich vrijer in het museum en weten gemakkelijk essentiële kenmerken van een kunstwerk te vatten.

Vooropleiding, milieu en traditie doen ongetwijfeld hun invloed gelden op de reacties van de jeugd, wanneer zij in een museum worden gebracht en met kunst geconfronteerd. Een goede gelegenheid om dit te ervaren bood de tentoonstelling 'Hoe het landschap werd geschilderd'. Deze is namelijk ook naar Leeuwarden en Groningen overgebracht, waardoor zich de mogelijkheid van een vergelijking heeft voorgedaan.

Mejuffrouw Petra Clarijs, chef van de Paedagogische Dienst der Musea, bij het bureau van de Rijksinspecteur van Roerende Monumenten, die zowel in het Fries Museum als in het Gronings Museum een aantal rondleidingen heeft verzorgd, zal in aansluiting op het bovenstaande iets van haar ervaringen vertellen.

dr. E. Boekmanstichting
Bibliotheek

JEUGDIG BEZOEK AAN MUSEA EN TENTOONSTELLINGEN

DOOR PETRA CLARIJS

De tentoonstelling 'Hoe het landschap werd geschilderd' werd van 15 Jan.-13 Februari gehouden in het Fries Museum te Leeuwarden. Zij werd bezocht door 2646 leerlingen van Gymnasia, Lycea, H.B.S., M.T.S., Ambachts- en Huisoud-, Landbouwhuishoud-, Kweekscholen, scholen voor Opleiding voor Kleuteronderwijs, U.L.O.-scholen en één Volkshogeschool, uit de gehele provincie. De toelichting werd zo veel mogelijk gegeven door de leerkrachten zelf. Slechts in enkele gevallen, wanneer geen andere mogelijkheid tot rondleiding bestond, belastte ondergetekende zich er mee. De ervaring met de leerlingen opgedaan is dus beperkt. Voor zover zij reikt kan het volgende worden geconstateerd:

Alle leerlingen waren zeer aandachtig. Vele maakten de indruk nooit of zeer zelden in een museum te zijn geweest of althans vrij vreemd te staan tegenover schilderkunst. Het beantwoorden van de enkele gestelde eenvoudige vragen, die geen van alle betrekking hadden op histori-

sche of kunsthistorische details, maar alleen op het geziene, ging dan ook meestal zeer stroef; vaak werd na enig aanhouden een bedeesd antwoord ontvangen van een enkeling, die blijkbaar minder beschroomd was of beter zag dan de rest. Een uitzondering hierop maakten vooral de leerlingen der kweekscholen, hetgeen ook enigszins voor de hand ligt. Leerlingen van meisjesscholen waren soms zeer spontaan in het uiten van haar esthetisch beleven. Wanneer enige malen achtereen gewezen was op eenzelfde stijlelement konden de leerlingen dit ook zelf wel elders ontdekken. Het zelfstandig constateren van verschillen of overeenkomsten bleek voorshands nog niet mogelijk, hetgeen waarschijnlijk zijn oorzaak vindt in het feit dat de leerlingen nog te weinig ervaring hadden in het zien van schilderijen.

Van de gelegenheid tot vragen stellen werd niet veel gebruik gemaakt. Meestal informeerde men naar de materiële waarde der geëxposeerde stukken, in het bijzonder naar 'het duurste'

Afb. 4. Detail, op formaat 50 x 60 cm getoond op de tentoonstelling "Het Kabinetstuk"

(Foto's Rijksmuseum, Amsterdam)

Afb. 3. Frans van Mieris de J., De kruidenierswinkel (1715)

NIEUWS-BULL. K.N.O.B. 6DE SERIE 8 (1955) PL. VI*